

Pas a desnivell

Posar en net

Ara que ens preocupem d'arreglar la nostra toponímia, la qual cosa està molt bé, trobo que seria bo començar a pensar a posar-nos els cognoms en net. M'assisteixen uns certs drets per a prendre la paraula sobre aquest punt, perquè jo, des de molt jove i a tot risc, vaig decidir de recompondre els meus. En aquells temps —els de la meua joventut— la decisió suposava conflictes jurídics, de passaports, d'herències, de documents d'identitat i, fins i tot, de reticències familiars que abocaven a discussions crispades. Hi ha hagut una mena d'orgull (incomprensible per a mi) a perpetuar, pels segles dels segles, els resultats d'un semianalfabetisme burocràtic centralista, amb uns funcionaris que quan algú se'ls presentava amb la insolència de no ostentar un llinatge amb resonàncies de la *Reconquista*, de moment es posaven de mal humor i, tot seguit, ho apuntaven als papers tan malament com podien. I, amb el cor a la mà, cal reconèixer que podien molt.

Fins aquí, pot haver-hi una explicació, perquè quan es neix en una pàtria adjudicada per avatars històrics i no lliurement assumida, poden ocórrer tota mena de desgràcies. El fet estrany és que algú s'engrandeix del seu cognom mal escrit i s'avingui a portar-lo tota la vida i a transmetre'l, adulterat, a la seva descendència. Fa l'efecte que el nom de família és com un distintiu i ja que cadascú s'estima les seves coses, és legítim d'ufanar-se'n i procurar mantenir-lo sense taca. Però la taca hi és i per molt que vingui de lluny no mereix el respecte reverencial de la consagració perpètua. És com un vestit de molt vestir, polit, però amb una llàntia a la solapa que es manté preservant-la dels detergents. Quan el vestit es porta al tintorer es recomana, sobretot, que la taca quedi tal com està. Amb el pas dels anys, a mesura que provem de recobrar la nostra identitat, amb l'intent de reparar el mal que ens han fet, la taca a la solapa es veu més i el vestit no muda tant.

Podria esmentar molts exemples, però no cal. Tenim personalitats en totes les branques de l'art, de les lletres, de la ciència i de la política que han demostrat plenament el seu patriotisme, però que no es decideixen a rectificar la nyapa. Seria indelicat precisar cognoms, perquè em consta per experiència personal que és una qüestió que

punxa, d'aquelles que poden ferir la sensibilitat de persones estimades o summament respectables. Tanmateix, si algú té ganes i temps de repassar la guia telefònica, trobarà mostres variades d'orgia idiomàtica. La punya oficial de castellanitzar ha donat uns híbrids curiosos —a vegades grotescos—, que aconseguen la difícil condició d'estar malament en castellà i en català.

A mi em passa que cada cop que veig escrit o he d'escriure el nom de Santiago Rusiñol m'aturo com si topés amb una paret absurda. Rusiñol, en castellà, no vol dir res i, en català, és d'aquells mots que farien saltar de la cadira a qualsevol corrector que se'l trobés en un text literari o científic que es referís a l'ocell. Significaria que tota la resta de l'original és dels que requereixen referlos de dalt a baix, tan temuts pels correctors.

No oblidu pas els motius ni els antecedents de fatalitat històrica, jurídica, legal... Però no m'acaben de convèncer. Si jo tingués berrugues al bell mig del nas perquè el meu rebesavi ja n'hi tenia, no em serviria de consol haver-les de portar amb l'única excusa que en els temps del rebesavi no sabien, no podien o no volien extirpar-les. Ara sí que suposo que en sabem, crec que podem

i hauríem de voler.

El nostre govern autònom té molta feina i maldecaps, em remordeix una mica la consciència afeixugar-lo amb propostes de noves obligacions. Així i tot, emparant-me en la plena voluntat de no voler-ne d'altre (de no ésser per a augmentar llibertats i atribucions) m'atreveixo a suggerir la creació d'un departament que tramités l'esmena racional dels cognoms als ciutadans que ho desitgessin. Una esmena que fos vàlida a tots els efectes, tant a casa dels notaris com a les comissaries, en els documents privats i públics, en els registres i en els papers de passar fronteres. Fins ara, això s'ha aconseguit amb els noms propis, a desgrat de resistències poc o molt velades i de la realitat —no cal que ens enganyem— que no hi ha hagut una premsa multitudinària a fer-ho, qui sap si a causa del sentiment que ja està bé, però no n'hi ha prou.

Temo, amb temença fonamentada, que tampoc no hi hauria empentes per a endreçar-se els cognoms, a causa del rar orgull que he esmentat abans, el de lluir una taca a la solapa, amb el pretext que ve de família i que fa una mena d'escrúpul tocar-ho. Però confio que, de mica en mica, els més conscients arrossegarien els altres. ● PERE CALDERS